

GLAS MALOG PUKA

GLASILO SOCIJALNE DEMOKRACIJE U DALMACIJI.

Izlazi svakog petka. — Godišnja cijena za zemlju poštom Kr. 5, Van države Kr. 6. Pojedini broj 6 para. — Rukopisi se ne vraćaju, a neplaćena pisma ne primaju se.

Nakladnik, izdavatelj i odgovorni urednik F. Pasinovich. — Splitska Društvena Tiskara

Pr. 2/10-2

U Ime Njegova Veličanstva Cara!

C. k. Sudbeni Dvor I Molbe u Splitsku kao tiskovni sud riješavajući o predlogu 4/2 1910 Posl. Broj Ss 3/10 mjestnog c. k. Državnog Odvjetništva u nejavnoj sjednici presudio je:

I. U uvodnom članku lista „Glas Malog Puka“ broj 4, koji je izišao u Splitu dne 4. veljače 1910 brzotiskom „Splitske društvene tiskare“ pod odgovornim uredništvom F. Pasinovicha, od riječi „Razbojnik“ pa do riječi „kako bi reklo jedinstvo“ tiskanom na I. stranici u prvom, drugom i trećem stupcu, a zatim u istom broju na trećoj stranici u drugom stupcu, u sitnim vijestima od riječi „knjaza“ do riječi „crnogorskoga“ i na trećoj stranici u trećem stupcu u dopisu „Gruž-Dubrovnik“ od riječi „tog“ do riječi „zlotvora“ nazrijevaju se skrajnosti (prestupka proti sigurnosti poštenja u smislu §§ 487, 488, 491 k. z.

II. Potvrđuje se već obavljena zapljena i zabranjuje se daljnje razširivanje časopisa u kojem su uvršteni zapljenjeni članci.

III. Određuje se uništenje zapljenjenih primjeraka i onih što bi se unaprijed zapljenili, te rastava tiskovnih slogova;

IV. Nazočna osuda ima se proglasiti u službenom listu i nastajućem broju časopisa „Glas Malog Puka“ na prvoj stranici.

Razlozi.

U zapljenjenom uvodnom članku, kao i u ostalim zapljenjenim ulomcima sitnih vijestih i dopisa „Gruž-Dubrovnik“ napada se na knjaza crnogorskoga, vrijetujući ga svakovrsnim pogrđnim izrazima, i pripisujući mu razna stanovita nepoštena djela koja ga mogu poniziti i omraziti u očijuh javnog mjenja, bez da okrivljenje u sebi sadrži dokaz ili barem vjerodostojnost istinitosti navedenih nepoštenih čina. Toga radi očito je da se u zapljenjenom članku i u zapljenjenim ulomcima nazrijevaju skrajnosti prekršaja uvijek poštenja predviđenih u §§. 488, 491 dotično § 496 k. z. te uporabom § 493 k. p. i §§. 20, 39 Tisk. Zak. bi presuđeno kao u nazočnoj osudi.

C. k. Okružni Sud

Spljet dne 5 veljače 1910.

Zastupnici se igraju, a narod gladuje.

Politikani za vrijeme izbora obljeću oko radnog naroda obećavajući zlatna brda i pečene pogače i svatko nudi, a jedan nudi više od drugoga! A popovi? Oh, ne pitajte; oni su baš „sveti“ onih dana. Kao da polude. Zaboravljaju na crkve i udobne manastire, pa ajd', korteširaj, obmamljuj narod obećanjima, agitiraj za crnačke kandidate, zapovjedaj narodu, da glasuje za ovog ili onog, a gdje to ne pomaže služe se krstom i gnjusnim jezikom, kuneći i proklinjajući izbornike sve u šesnaest u ime boga, vjere itd. A gdje ni to ne pomaže, tu djeluju zdjele bakalara, gulaša, duvan, vino, rakije i t. d.

Ali obećanje ludom radovanje!

Kad takovi kandidati izabrani od onakvih izbornika postanu „zastupnicima“, idu u sabor, ali zaboravljaju na obećanja: glavno im je, da se popnu na narodnu grbaču i da ih narod mukte hrani i tovi.

To su eto oci domovine.

*

Biti ćete valjda čuli kadkad, gdje se tako zvani pravaši (zapravo natražnjaci) hvastaju, kako oni rade za narod, kako su oni dobroćinci onog magarca, koji u nevolji pokorno i bogobojazno plazi, a kojega ta gospoda nazivlju, da prostite, pukom?

E pa dobro. Čujte.

U saboru se ovih dana verificirao (ispitao) izbor popa Ribičića, koji je — kažu bio izabran silom izbornih lopovština. Gospodi pravašima — a na čelu im onaj famozni neodgovorni ludjak Drinković — to nije prijalo: ta znadu oni, da su i pravaški popovi u onom kotaru, kao u mnogim drugima, podlo krali glasove i tako pomogli svojim miljenicima, da su se dočepali saborske stolice. E da verifikaciju zapriječe, pravaši, — manjina, njih 4-5 političkih vikača — razviše uprav uličarsku opstrukciju trubeći, svireći, lupajući po stolovima, da je zaglušivalo. I tako spriječivali svaki rad u saboru. I sabor ovog zasjedanja nije ništa korisna učinio; tako nije proveo ni izbornu reformu, toliko žudjenu, toliko puta obećanu! Izborna prava glasa ostati će po onom starom, sramotnom izbornom redu, koji daje pravo glasa samo gospodi i imućnim, a velikim masama radnoga naroda ne, kao da i oni nisu ljudi, građani, državljani, već nešto nižega: marva, ili u najboljoj hipotezi: polu-ljudi.

*

Dok radni narod traži svoja prava i ustavne slobodine, dok čeka kruha i izlaza iz nevolja i oskudice, koje ga taru i more, dok traži svoje ekonomsko podignuće (naravno od tih stranaka!), u saboru, u najosudnijem času igraju se pajaci komedije.

U borbu, o proletarci; združite se!

U borbu, u svetu borbu, uvijek napred dok sa priestolja ne zbacimo one, koji se rugaju našoj bijedi i nevolji (jer su siti i zadovoljni), one koji nas varaju i smatraju marvom. Zbacite trutove sa vaše grbače!!

A vi slipe, vi neuki, vi neosvijesteni radnici i težaci, koji se još dajete vući za nos od tih nekoliko komedijanta, tih pučkih pijavica i dušmana, otvorite oči i progledajte! Ne dajte se više politički izrabljivati od arlekin; osvijestite se, zapamtite njihove komedije, koje su vam toliko novaca koštale, dok vašoj boli, vašim nevoljama još

uvijek nema lijeka! Otvorite oči napokon i uvjerite se, da vas niko ne će izbaviti iz ekonomske i moralne bijede do jedino pobornik bijednih, bespravnih i potištenih; svjetski socijalizam!

Okrutnosti, ime ti je klerikalizam.

„Frankfurter-Zeitung“ primio je brzozav iz Madrida, da je kapitol stolne crkve u Murcia odlučio darovati zlatnu sablju članovima ratnog sudišta, koji je osudio Ferrera na smrt.

Ovim je stvar potpuno potvrđena, jer taj je list, koji tu vijest nosi, dobro obavješten.

Dakle, popovi darivaju one, koji su osudili nevinog čovjeka na smrt radi slobodne misli, koju je propagirao. Zlatni mač, izradjen iz novca baba-bogomoljka, postaje simbol: maslinova grančica je davno, davno usahla, a mjesto nje španjolski jezuiti dižu svjetlu i oštru sablju, koja znači čeznja za vlašću i žedja za krvlju.

Time jezuiti još jednom potvrđuju, da su pravi nasljednici inkvizitora á la Torquemada: sablja je dokaz njihovog krvoločnog kršćanstva, t. j. klerikalizma.

Klerikalna zvijer i krvolok.

Voditelji tako zvanih „kršć. sociala“ u Radancu u Bukovini imali su ovih dana hudu smolu pred kaznenim sudištem. Pred sudištem je stajao kao tužitelj i voditelj kršć. sociala neki Aleksandar Halus, umirovljeni žandar. Tome voditelju „usrećitelja puka“ je predbacio jedan težak, da je, kad je bio još žandar, težake-kmetove do krvi mlatio i da ih je na to silio, da su morali lizati svoju krv. Halus je tužio kmeta. Kmet na prvoj raspravi nije dokazao svoje tvrdnje i bio je osuđen na 300 K globe radi klevete. No na drugoj raspravi dovede on kao nepobitne dokaze žrtve te zvijeri od žandara-kršć. sociala, koje su bile saslušane. Tako je kmet doprinio dokaz istine svojim tvrdnjama i bio je riješen. Tako su, osim drugih, svjedoci Aleksandar i Teodor Zaran potvrdili, da ih je Halus tukao kundakom od puške, gazio nogama i da je prvoga prisilio, da popije svoju mokraču (pišotu), a drugi da je morao polizati svoju krv, koja mu je tekla uslijed takovog barbarskog postupanja s njim, a osim drugoga objesio ga za ruke i noge!

Takove surove duše, koje su sve prije nego kršćanske, dokazuju, da klerikalci drže svojeg bližnjega za škodljivu živinu, a ne za jednako pravnog čovjeka.

Rako ćeš naškoditi sebi i organizaciji?

1. Ne uplaćuj redovno svoje članske prinose i ne posjećuj predavanja i skupštine.

2. Ogovaraj organizaciju u svakoj zgodi.

3. Prijeti istupom iz organizacije i nepoštivanjem pravila i zaključaka, ako nije sve po tvojoj želji.

4. Ne zaboravi iznijeti sve, što se u organizaciji raspravlja; — otidji među protivnike, pak im sve odaj. Budi siguran da će te protivnici voljeti.

5. Kada se zavadiš s kojim drugom, nemoj se nipošto s njim izmiriti, nego dodji na prvu skupštinu organizacije i napravi što veću buku.

6. Okrivljuj sve odbornike, da rade iz častohlepja ili sebičnosti. I, da ne bi i tebe tako okrivili, nemoj ništa raditi za dobrobit organizacije.

7. Ne govori uopće nikad ništa dobroga o organizaciji i nemoj joj privoditi nove članove.

8. Čitaj buržoaske novine, a ne radničke. I nemoj za radnički list naći nikad ni jednog pretplatnika.

9. Nedaj nikad ni filira potpore za štrajkove, krši bojkot i druži se sa protivnicima radničke borbe.

10. Nemoj glasati za stranku socijalističku, nego predaj tvoj glas za kapitalizam, za kapitalističke stranke.

Ako budeš tako činio, onda se možeš ponositi, da si „svjestan“ radnik i „dobar“ drug!
Iz „Rad. Borbe“.

Radnicima i radnicama.

— Hoćete li da vam djeca imaju stan odjeću i obuću, da budu odgojena i nabražena kao i bogataška djeca?

— Hoćete li da vaši stari i iznemogli roditelji dobiju pristojnu penziju i da žive zadovoljno i sretno?

— Hoćete li da budete osigurani u bolesti, u nesretnim slučajevima i u starosti?

— Hoćete li da vaši sinovi žive mirnim i sretnim životom, a da ne ginu i crkavaju na granicama u ratu i pokolju?

— Hoćete li, da vaše kćeri ne idu više u kurve, da ne sramote i vas i sebe i najposlije da ne skončavaju u beskrajnoj sirotinji i poniženju?

— Hoćete li da za vječita vremena, nestane siromaha?

— Hoćete li obezbijedjen život u blagostanju, razuman, pravedan, umjeren rad?

— Hoćete li da budete nezavisni od gospodara i bogataša i da sami raspolazete plodovima svoga rada i truda?

— Mjesto poniženja, zavisnosti i robovanja, žene, želite li, da postanete u svemu jednake s čovjekom?

— Hoćete li, jednom riječju, svi ljudi i žene, da postanete jednaki, slobodni i sretni, i da pakao kapitalističkog uređenja zamijenite istinskim rajem u socijalističkom uređenju?

Vi sve to hoćete.

A to znači: cilj je blizu.
Dovoljno je toga radi proučiti Socijalizam.

A kad ga proučite, kad saznate za čim teži, onda će beskrajna ljubav, istinska i vječna ljubav, raširiti krila iznad svih vas poniženih i uvrijeđenih, tada će se zagrliti svemoćni sinovi bijede i nepravde i borbom i zajedničkim naporima ostvariti svoj ideal.

Zora sviće, budi se. Radni narode, spremaj se na put u obećanu zemlju socijalističku. Rajska se vrata otvaraju za vrijednu djecu boga Istine i Pravde.

Odbacujte od sebe gradjanske novine, koje rade ne za vas, već za vaše i političke i klasne neprijatelje!

Ne će da saborišu.

U jučerašnjoj sjednici dalmatinskog sabora dali su predstavnici pojedinih grupa i stranaka izjave, da budući je rad sabora uslijed pravaške opstrukcije besplodan, ne će više dolaziti na saborske sjednice. Time je dalmatinski sabor zatvoren, premda ga nije vlada zatvorila. Dalmatinski patriote radje su radi jednog zastupničkog mandata raspršili sabor, nego se nagodili.

O tečaju same sjednice javlja se: Nakon što se uvidjelo, da opstrukcioniste ne će da odustanu od svoga tvrdokornoga držanja, ustao je zastupnik Milić, te u ime kluba hrvatske stranke dao izjavu, kojom ističe, da spriječavanje saborskog rada znači pokopavanje ustavnog života i svih moralno materijalnih prilika, koje narod iz njega crpi. Pošto uslijed opstrukcije trpi ugled sabora i zastupnika, te pošto se takovom dangubom nanaša velika šteta zemlji i uzalud troši narodni novac, zastupnici hrv. stranke da spase čast sabora, otklanjajući svaku odgovornost za te žalosne pojave, izjavljuju da su prinuždeni u sadašnjim prilikama ne sudjelovati ovakovom bezuspješnom saborovanju.

Zastupnik Medini u ime svojih drugova (posebne dubrovačke grupe) izjavljuje, da bi nakon izjave zastupnika Milića sudjelovati smutnjama značilo svojom nazočnosti pomagati nešto, što se odobravati ne može. Ostavljamo dvoranu — završio je govornik — žaleći, što su stranačke raspredove dovelo do toga, da je rad sabora postao nemoguć.

Zastupnik Kulišić u ime srpskih zastupnika izjavljuje, da oni ne hoteći dalje biti svjedocima žalosnih prilika stvorenih u ovom zasjedanju, ostavljaju sabor sa izjavom, da neće u ovakvim prilikama sudjelovati u daljnjim saborskim raspravama.

Na to je sjednica zaključena.

Tako su gospoda zastupnici, skidajući naravno sa sebe odgovornost, svečano izjavili, da ne će raditi.

Ne zaboravite drugovi, da svuda, bilo na skupštinama, bilo na ulici ili u radionici agitirate za naše radničko glasilo „GLAS MALOG PUKA“.

Nadničarske plaće.

Almanah „Pro pace“ („za mir“) jedan od organa međunarodne organizacije plemenitih ljudi, koji lijepim riječima, i kongresima misle onemogućiti jednu resultantu kapitalističke proizvodnje: ratove i skrhati vratom militarističkom molohu, koji kako je poznato ždere, a ne proizvadj, računa koliko „za služuju“ kraljevi na svaki minut.

Car ruski	K 387.—
„ austrijski	„ 168.—
kralj talijanski	„ 103.—
car njemački	„ 85.—
kralj engleski	„ 72.—
„ španjolski	„ 69.—
„ švedski	„ 46.—
„ belgijski	„ 23.—
„ danski	„ 18.—
pred. franc. republike	„ 9.—
kralj rumunjski	„ 7.50
„ grčki	„ 7.50
„ srpski	„ 7.50
presjed. Sjever. država	„ 2.—

Papa — koji je takodjer ubrojen među careve i kraljeve — ima 300 franaka prihoda svakog časa.

Svakako, — prema trudu i naporu tih okrunjenih glava — nije loše. Jadnici, morali bi štrajkovati... za koju banicu više; možda bi i na njih žandari!...

Crni Kinematograf.

Krist je bio rekao: „ne zavedi tuđu ženu!“ Fratar Cosić iz Foče u Bosni zaveo je ženu stolarskog radnika Kančira i ostavio jadniku — već od god. 1906. — troje djece na vratu. Time je razorio proletarsku obitelj i oteo nejakoj djeci (ni trigodišnjoj) majku, učinivši je svojom milosnicom, fratarskom i popovskom milosnicom najgore vrsti. Unesrećeni se radnik obratio biskupu Stadleru u Sarajevu, no do danas nije dobio zadovoljštinu, a niti bludnik pušta iz šaka žrtvu svoje pphote i strasti. Vrana vrani očiju ne vadi... — vele ljudi u Sarajevu.

Svinje u crnoj mantiji. Don Giovanni Quiro bi osuđen od sudbenog stola u Cataniji na 10 godišnju tešku tamnicu budući da je razario i puteno izrabio 14 (slovom: četrnaest) dječaka od osam do deset godina, koji mu bijahu povjereni, e da im poučava vjeronauk...

Kršćanska ljubav napram potlačenim. Vojnički biskup Belopotoczky objelodanio je pastirsko pismo, u kojem pozivlje vojnike, neka se ne tuže javno radi zlostavljanja i pogrda, koje često moraju da pretrpe od surovih i brutalnih kaprala i časnika. Novine, a osobito bečke naravno osim klerikalnih, jednodušno bez obzira hude i kritikuju tog biskupa.

Policija u Rusiji.

Poznati ruski pisac N. Rubakin iznosi zanimive podatke o ruskoj policiji, kao i o nevjerovatnim svotama rubalja, koje se troše, na račun jadnog naroda, za izdržavanje te krvave vojske. —

Pri posljednjem popisu pučanstva 1907. presrojeno je ukupno 104.575 policijota i žandara; špicli i provokatori naravno da nisu u tom broju. Za posljednjih 12 god.,

uzevši u obzir samo službene podatke, ta se velika vojska više nego podvostručila. Kad su 1903. izbili zemljoradnički nemiri, na poruku Pleve-a, policija se u unutrašnjosti povećala. — Koliko se vidi iz službenih podataka ministarstva unutrašnjih posala, bilo je u evropskoj Rusiji više nego 10.000 policijskih vahmajstera i 47.000 policija, kojima je posao „umirivat“. Izdaci za tajnu policiju su užasno poskočili. 1908. u budžetu je odobreno za te „čuvare reda i mira“ ništa manje, nego 83 $\frac{1}{2}$ milijona rubalja (217.000.000 kruna)!

Osim toga, za špijunažu u zemlji i izvan zemlje odobrene su strašne sume. Ne treba zaboraviti, da osim ovih zvanično objavljenih suma, pojedine pokrajine, šta više i sama buržoazija velike svote daju za špicle i agente-provokatore.

A sve to samo, da se održi na vladi krvolok Nikola zadnji i njegova svojta!
Po „Arbeiter Zeitung“.

Novi sveti.

Berlinskom listu „Post“ javljaju iz Rima, da će uskoro biti imenovano 320 novih svetaca. — Od tih „bitimajućih“ 281 je Evropejac, od kojih su 4 austrijanac, 1 Mađjar i 1 Dalmatinac (da nije taj sretni kandidat koji državni odvjetnik? op. sl.) Naravno, da ta imenovanja stoje novaca. Troškovi oko tog „procesa“, dekreti, pripreve, istraživanja, rasprave, ceremonije itd. zapadaju ravno 370.000 kruna, te će tako papska stolica za taj posao dobiti ravnih 118.770.000 kruna.

„Papin kat. godišnjak“ (god. 1903. str. 407.) veli: Istina, da se tiče velike svote; ali što su toliki kilogrami zlata spram glorie, koja će obuhvatiti slugu božjeg kada bude svecem imenovan. (!?)

Izgleda, da je sada konjunktura proglašavanja svetaca bolja, jer francuzki „petrov novčić“ ne kuri tako obilato, kao nekada.
„Arbeiter Zeitung“.

Politički pregled.

Socijalistički zastupnici u sibirskom progonstvu.

Radi tobožnje urote, socijalistički zastupnici druge dume otpraćeni su jučer pod jakom stražom na petrogradsku stanicu i odatle odaslani na prisilni rad u Sibiriju.

Simpatije radnika cijeloga svijeta prate hrabre žrtve zločinačkog carizma na njihovom patničkom putu.

Vijesti sa Balkana.

Balkan je opet jednim predmetom diplomatskih spleta, natezanja i pogadjanja. Vijesti sa Balkana glase, kao da stojimo u predvečerju rata. I cjelokupna ruska štampa označuje rat neizbježivim i to između Grčke i Turske; prema pisanju ove štampe imalo bi doći do rata najkasnije u proljeće ove godine.

Medjutim možemo već sada javiti, da će se ta silna ratna buka rasplnut i ovaj put u ništa. Od svega ovoga tek će par kapitalista profitirati od naručaba ratnog materijala.

V. Kongres srpskih socijalista u Ugarskoj

održati će se u Budimpešti dne 12. i 13. o. mj. Glavne točke dnevnog reda jesu: štampa, antiklerikalizam i antimilitarizam. Kongres će bez dvojbe uspjeti, jer je zanimanje veliko, a agitacija je živa.

U Istriji držati će se VI. kongres talijanske esekutivne socijalističke stranke.

A mi? Kad ćemo mi držati svoj kongres?!

Mi socijaliste u Dalmaciji?

Badnička nesreća.

Leredo, 3. februara, U petrolejskim jamama Las Esperanzas je nastala eksplozija; 68 radnika raznih narodnosti izgubilo je život.

Rudarska nesreća u Americi.

Iz Primera u Coloradu se javlja, da su u rudniku društva Colorado Fuel and Iron Company eksplodirali plinovi. Osmam je rudara ubijenih, preko stotine ih je živih zakopanih. Preko noći se izvuklo 15 lješina iz jama, zatim još 79. Ima još mrtvih i zasutih u dubinama rovova, ali su, drži se, već svi zagušeni. Drži se skoro 149 poginulih, od kojih ima Slovaka, Magjara, Bosanaca, Hrvata, Talijana itd.

Ovo su radnički svakidanji profiti, a ovi govore mnogo riječitiije od ma bilo koje propovjedi ili govorničke tirade.

Ovo su svakidanji radnički „kšefti“, i to ne samo tamo ili onamo, već svuda gdje god harači kapital i kapitalizam.

Iz pokrajine

Šibenik.

Šibenskim drugovima. Preporuča se članovima upravnog odbora da svi nefaljeno dodju na sjednicu urečenu u naročitom lokalnu. Ima se razpravljati važnih stvari. Ovim se javlja, da će se osle unaprijed odborske sjednice držati svake srijede u onom lokalnu, za kojeg će se odlučiti na urečenoj sjednici, koja će se držati u nedjelju na 13 t. mj. u 3 sata popodne.

Napred, drugovi! za našu uzvišenu Ideju.

Presjednik.

Njihov je raj na ovom svijetu. Kažu popovi i sva njihova družba. Ali oni jedno govore, drugo misle, a treće čine. Ovih dana kolaju glasovi cijelim Šibenikom, da je šibenski biskup Pulišić, avancirao za nadbiskupa, a s tim (naravno) i na bolju plaću, jer prvašnjom nije mogao živjeti. A njegov predšastnik Dvornik, da je pošao u mirovinu radi slabog zdravlja. (Zar mu je bio težak posao? Op. sl.)

Kako se čuje, vele, da će godišnje imati do 14.000 kruna mirovine, a to bi bilo oko 38 K i 36 helera dnevno. Liepa nadnica, zar ne?! Ko bi znao hoće li mu biti dostatno za uzdržavanje samoga sebe? A mi ostali smrtnici moramo se zadovoljiti i sa 2-3 krune dnevno, pak kad bi i to svaki radnik za se i svoju obitelj imao!!

Još kažu, ovi božji ugodnici, da je njihovo blago od onog svieta, ali to mogu samo glupanima pripovijedati.

Eto zašto nekima služi raj onamo; e da mogu imati podpunu raj na ovom svijetu — ovamo...
Alba.

Slika današnjeg društvenog poredka. Prolazim obalom, dodjem do zdravstvenog ureda. Tu opazim nekoliko radničkih žena, šćurenih uza zid istog reda. Promatram ih, ali imam što i opaziti; pomišljam: je li moguće, da su i one stvorovi božji (kako vele popovi)? Tu vidim staro uvelo lice, crno, odurno, mršavo. Te kukavne žene odjevene su u nekoliko dronjaca (krpa), da ne poginu od ljute zime i bure, koja je taj dan duvala. Ti jadni stvorovi čekali su tu, da ih tko zovne, da zaslužu koji novčić e da se prehrane. Obazrem se malo napred; tu vidim jednu razkošnu palaču; upitam čija je; rekne mi se, da je biskupova, t. j., da tu stanuje biskup.

Promislih se. Amo one širomašne i izerpljene žene bez kruha i krova morale su napuštati svoju djecu, pa makar i crkla, i ići na onu studen skroz i gole i bose, da zasluže koru kruha.

A tamo u raskošnoj i toploj palači uživa sit i čist onaj, koji kaže, da nije pravi kršćanin onaj, koji traži raj na zemlji. Ali gle tu! Nije li on u raju, a ove kukavne žene u paklu?

Tolstoj bi rekao: „sve je licumjerstvo!“.

Putnik.

Cirkus pajacima. Naši zastupnici ne znadu ništa shodnog učiniti za naš radni narod. Niti su povelili energičnu akciju e da prisile vladu, da dodje u susret našem težaku sa beskamatnim zajmom e da se izbavi teškog položaja u kojem se nalazi, jer nije u stanju ni da obnove svoje vinograde, koje im je floksera uništila.

Zašto gospoda zastupnici ne dignu svoj glas proti fiskalskom, a i popovskom guljenju ovog neukog i izmuženog naroda? Kad znamo, da fiskali (a i popovi sa redovinom), te drugi lihvari i izrabljivači izprešaju iz ovog širomašnog puka preko pol milijuna kruna godišnje, kao n. p. u samom Šibeniku!! Čemu, dakle, toliko vika i buka radi vladinog bezkamatnog zajma? Manje riječi, a više djela, poštovana gospodo.

Ali, kako vidimo, od današnjih prestavnika nemamo se ni čemu nadati, već samo riječima. Zato dajte nam sveobće pravo glasa, pak ćemo mi sami za sebe raditi.

Težak.

Najnoviji pravaški zulum. Kako će inteligentnijim šibenskim radnicima biti poznato, pravaški zastupnici u Zadru, — a na čelu im „vitez“ Drinković, taj don Kišotu najgore vrsti, — počinili su skandalozne opstrukcije, rad česa sabor se razišao, a da nije ništa korisna za radni narod izveo. Zatim je smiješni Drezga i drugovi junački zametnuo kavgu i gungulu, da bi se i najgori propalica morao stiditi. Razbili zrcala u kavani.

O tim škandalima „Jedinstvo“ inim piše:

„Jadna Dalmacija, na što si spala!

Bez dosta jakih energija, bez dovoljno ljudi čelik-načela na javnome polju, u politici: bez prave ozbiljnosti, bez dišipline, sa dosta taloga, koji je izbio na površinu, lutaš, da ni sama ne znaš kako, mrće te, smucaju te, šprđaju se stobom i sa tvojim interesima; gdje bi se morali umarati od briga za tvoje dobro, tu komedijaše,

ANTE RADIĆ

☐ SPLJET ☐

Najveća dalmatinska zlatarija

Trg voća (Gradska vrata na obali).

Ilustrovane cijenike šalje badava.

a kad bi trebalo da se sjete tvoga ponosa, tada te brukom darivaju.“

Promislite što će bit bilo kad jedno „Jedinstvo“ ovako piše!

Da, jadna Dalmacija! Jadna ova zemlja i tužan ovaj narod, u čije ime ovakovi glupani vode glavnu riječ i gospodare!

A ti, narode, dok budeš glup i slijep kod očiju, pati, trpi, propadaj: ta, tvoji ti „patriote“ kapu kroje! Osvijesti se jednom, ta vrijeme je već; osvijesti se, i odgurni sa sebe te lažne prijatelje. Budi svoj, jadni radni narode! Sramota je i tvoja, što ne znaš dostojanstveno obračunati sa huljama!

Omiš.

Iz proletarske robijašnice. Ovdje opstoji jedna fabrika cementa, u kojoj se sa radnicima postupa kao sa marvom ako ne i gore. Čudimo se, što nikada niko iz Spljeta nije amo došao, da ovim radnicima donese riječ nade u bolji život. Ovim radnicima treba dati pouzdanje u svoju vlastitu udruženu snagu pak ćeš ga trgnuti iz mrke ravnodušnosti i učiniti ga dobrim borcem za svoja prava i bolji život. A taj zadatak mora izvršiti socijalistička radnička organizacija, a ta u Dalmaciji mora napokon da vrši svoju blagodatnu i spasavajuću ulogu među radništvom bilo moralno ili materijalno. I vrijeme je!

Gruž.

Na 23. siječnja o. g. obavila se glavna godišnja skupština organizacije prenosa na kojoj je birana i uprava, koja se sastoji iz slijedećih drugova: Perić P., predsjednik; Bukvić Obren, podpredsjednik; Miročević T., tajnik; Batinić Si i Lojpur J., revizori; Pocrnja P., knjižničar i Jovo Marić, blagajnik.

Poslije izbora odbora prošlo se na druge točke dnevn. reda, u kojima se raspravljalo mnogo toga korisna po nas radnike. Govorilo se o organizaciji o ustrajnom radu, o radničkoj svijesti itd. Nadalje drug tajnik govorio je o bolestničkoj blagajni, gdje vlada veliki nered i predlaže da se tome doskoči. Predsjednik izjavljuje, da je primio 60 K u ime potpore obiteljima i sirotama dvojice nastradalih drugova kod tvrčke Roter et Persitz, koji se utopiše kod iskrcavanja ugljena.

Nakon svršetka dnevnog reda, skupštinari se u miru i redu razidjoše.

Platzmeister Gebauer, zaposlen kod tvrčke Eisler & Ortlieb, ne će nikako da se popravi. Bjes, zloća, nadutost, zlo postupanje sa radnicima ne će nikako da prestane kod njega. Ko da je sam vrug u njemu! Neprestano se liže svome predpostavljenu Grunwaldu koji također nije ništa bolji od njega. Ne prestanu li šekancije sa strane te gospode nad bijednim radnicima ti će biti prisiljeni pritužiti se direktno u Beč, tvrđci. Radnik.

Vlak iskočio iz tračnica. Kod Zelenike (kraj Ercagnovoga) dogodila se željeznička nesreća. Šest vagona je izrušeno, a srećom, žrtava nema, osim što je mašinista ostao ozleđen i znatnije ranjen.

Radnik, uvijek i samo radnik plaća kiriju ovoj nepravednoj družbi. Jeftinije je njegov meso nego li je kravlje; njegov život ne znači ništa kod izrabljivača radništva.

Medjustrukovni odbor pozivlje sve organizovane drugove na konfidencijalni sastanak u nedjelju 13. tek. u 9^{1/2} sati pr. podne. Toplo se preporuča da nitko ne fall.

Le Commissioni delle organizzazioni invita tutti i compagni organizzati ad un' adunanza confidenziale, la quale si terrà domenica 13 corr. alle 9^{1/2} ant. Si raccomanda caldamente che non manchi nessuno.

Alla memoria di Sigismondo Csillay, simpatica figura di combattente instancabile, morto in questi giorni a Budapest, il riverente saluto dalla classe lavoratrice di Spalato.

Fondatore del partito socialista ungherese, ne fu per 25 anni il capo più influente e amato.

Era direttore della società di soccorso per ammalati e da nove anni membro del municipio di Budapest. Fra i tanti episodi che si raccontano di lui ne citiamo uno solo sufficiente per conoscere il carattere fiero di quest' uomo; nel 1878. durante l' inondazione, salvò con pericolo della propria vita una trentina di persone. Dinanzi alla barra di questo eroe, la cui vita fu una continua battaglia in favore degli oppressi, noi ci inchiniamo riconoscenti.

Gradske vijesti.

Medjustrukovni odbor je isprva uprav divno funkcionirao, da je uprav odavalo, da su radnici spljetski potpuno zreli, da sami vode svoju borbu; no odbor je domalo prestao da radi a od nove godine do danas skoro se nije ni sa-stao. To znači, da ima nekih u odboru koji nisu shvatili borbu za radničku stvar, ili pako, da su skrajno nemarni.

Stoga preporučujemo svim članovima, da redovito dodju i sudjeluju u sjednicama.

Agitacijski odbor trebalo bi čim prije sastaviti u Spljetu. Šibenik ga ima, Spljet ga nema.

Držimo, da je skrajno vrijeme, da se povede zbiljska i prava agitacija i praktična propaganda i to ne samo u gradu već i izvan grada. Ovaj će se odbor brinuti da širi, raspačava i agitira za štampu, i da jača sitnu propagandu. U ovom odboru moralo bi biti namanje 30 osoba. Tako je svuda, gdje se radi.

Zle navike. Ima nekih radnika, kojima kao da nisu dostatne sve „fešte“, koje popovi nalažu, već stvaraju i novih, te se opijaju. Nisu oni krivi, krive su prilike, koje radnike takovim stvaraju; svakako smo stalni, da će si radnici, netom se oslobode neukosti, klerikalizma, presuda i tradicija, ukinuti sve fešte, a ne će nadodavati još i novih.

Neki Farizejci, koji su kroz poklade počinili razna zločinstva, posli su u „čistu“ srijedu k popu, da „pepelom“ se pokaju!... To nalaže lažni moral.

Gosp. Ante Matošić, ta odlikovana tvornica konopa, daje si javno oglašivati po kojekakvim novinama i pravi si reklamu ističući „opremu brzu, najbolju robu, i da se ne boji utakmice!“

No taj je gospodin još pred nekoliko mjeseci isključio radnike, jer nije pristao na radne uvjete, koje je u svoje doba bio pripoznao i potpisao. ali kad je nadošao čas, da se dotični uslovi stave u porabu (naime za tri zimski mjeseca dnevno radno vrijeme od 8 sati) — otkazao je svojim radnicima, jer si nisu dali krnjiti svoja prava, koja su teškom borbom izvojevali.

Zabava u korist „Glasa Maloga Puka“. Naš diletantski klub uz prisustvovanje vrijedne družine B. Gavrilović-a, prirediti će na 19. i 20. ovog mj. dvije zanimive predstave, prikazivajući zanimive komade iz radničkoga života. Poslije predstave slijediti će ples. Program zabave biti će objelodanjen posebno u svoje vrijeme. Spremajte se dakle drugovi da prisustvujete ujedno sa vašim obiteljima u što većem broju ovoj zabavi, koja ide u korist našeg progonojenog lista. Naprijed.

Sa nacionalcima se drugačije postupa u Spljetu, jer oni imadu privilegija kod općine i kod svih gromovnika, te ako i dodju radi kojih

grubih prekršaja u zatvor, pa i ako krivi, budu ili odmah ili drugi dan pušteni na slobodu. To već vidjesmo! Dočim naš drug V. Prkušić, pa i ako samo svjedok tučnjave, čami još uvijek u tamnici. Hoće se ga uništiti, jer da je „vodja“, no mi znamo da nikada nije bio „vodja“, ali ako je tako, onda smo svi socijaliste u Spljetu vodje.

Osuda naših drugova radi demonstracije za Ferrera tim više se neugodno dojmila cijele javnosti, što su isti redari-divljaci, koji navalise na goloruke radnike sa sabljama i revolverima, bili osudjeni radi razbojstva, kojeg počinise u zatvoru na mornaru Ricipitu. I ti isti fungiraše kao svjedoci, tim istima je sud povjerovao i onako grozno osudio naše drugove. A je li se može vjerovati tim divljacima? To neka javnost sudi.

16. zapljena našeg lista uslijedila je prošlim brojem, radi fakata koji bijahu pisani o crnogorskom knjazu Nikoli. Članak uzemosmo iz uvaženog bečkog drugarskog lista „Arbeiter Zeitung“ doslovce, ali bijasmo zle sreće, jer ono što se u Beču piše, to se ne smije pisati u Dalmaciji, po mjenju mudre ali i previše mudre glave ovdašnjeg drž. odvjetnika, koji sigurno misli, da Beč ne spada pod austrijske zakone... ili pako što je mnogo vjerojatnije, da taj mudri državni odvjetničić ništa ne čita, pa ni nezna, da je spomenuti članak bio već izašao u Beču. Zato mu preporučamo, da neka si nabavi taj br. „Arb. Zeit.“ i neka se osvjedoči o svojoj peguli. Moguće da je to bilo u ime kakove pelice poput Stražičićeve!? u obranu časti knjaza?

Pritužismo se u Beč i čekamo rezultat u skorije dane.

Da se ne bi zaboravilo, moramo spomenuti i to, da smo do sada bili zapljenjeni radi člana, koje donijesmo iz slijedećih listova „Rdeceg Prapora“, iz Ljubljane, „Slob. Riječi“ iz Zagreba, iz „Prava Naroda“ iz Šida, „Glas Slobode“ iz Sarajeva i napokon bečkog „Arbeiter Zeitunga“. Ta ovi državni odvjetnici sigurno ne idu svake nedjelje k misi, da im sv. duh rasvijetli pamet — kao što čini naš, kojeg je priroda, kako se vidi po tim zapljenama — iznakazila. Nastavi li naš drž. odvjetnik i nadalje takovim prosvjećivanjem svoje glave, doći će dan, kad će nas pljeniti radi riječi: pop (uvrijeda staleža); revolucionarno (bunjenje); kad kažemo krvoloku da je krvolok (obrana časti); lopovu da je lopov (obrana poštenja); tiranu da je tiran, prisvajaču tuđeg blaga — lupež (izvrcaanje činjenica) i dok napokon nam ne će zapljeniti i sam naslov lista, a onda će sigurno biti potpunoma prosvjetljen — po duhu svetome. Amen!

Konopari neka ne putuju ovamo jer je ovdje pokret.

International Phono Kinematograph

„EDISON“

Petak, subotu i nedjelju - Venerdì, Sabato e Domenica

Program:

- I. Epizode ustanka (drama)
- II. Velika poplava u Parizu
- III. Andromaka i Pyrrhus (tragedija)
- IV. Kritični položaj (komično)

Programma:

- I. Episodi dell' insurrezione (dramma)
- II. La grande inondazione a Parigi
- III. Andromaca e Pyrrhus (tragedia)
- IV. Situazione critica (comico).